

III
- 6208

TEMATSKI ZBORNIK RADOVA

FINANSIJE I RAČUNOVODSTVO U FUNKCIJI PRIVREDNOG RASTA

REDAKTORI

Dr Dragana Marković
Dr Emilija Vuksanović

Dr Radoslav Stefanović
Dr Snežana Ljubisavljević

UNIVERZITET U KRAGUJEVCU
EKONOMSKI FAKULTET

Recenzenti:

Prof. dr Jadranka Đurović-Todorović

Prof. dr Srđan Marinković

Prof. dr Milorad Ivanišević

Prof. dr Vladimir Poznanić

Prof. dr Jovan Krstić

Prof. dr Ljilja Antić

Prof. dr Ljiljana Dmitrović-Šaponja

Izdavač

Univerzitet u Kragujevcu - Ekonomski fakultet

Za izdavača

Prof. dr Verica Babić, dekan

Štampa

InterPrint, Kragujevac

Tiraž: 100

ISBN: 978-86-6091-039-6

UVODNE NAPOMENE

Sintetizujući naučno-istraživačke aktivnosti nastavnika i saradnika na dva potprojekta, zajednički tematski zbornik *"Finansije i računovodstvo u funkciji privrednog rasta"* sadrži dva dela. Dok sadržinu prvog dela čine radovi u okviru potprojekta *"Uloga finansijskog sektora u podsticanju privrednog rasta"*, čiji je nosilac Katedra za finansije, finansijske institucije i osiguranje, dotle se drugi deo bavi potprojektom *"Od krize do ekonomskog razvoja: finansijsko-računovodstveni aspekti (aspekti računovodstva i poslovnih finansija)"*, čiji je nosilac Katedra za računovodstvo, reviziju i poslovne finansije. Inače, oba potprojekta čine sastavni deo globalnog projekta *"Od krize do ekonomskog razvoja: savremeni izazovi u ekonomiji i menadžmentu"*, čiji je nosilac Ekonomski fakultet u Kragujevcu.

Eksterni recenzenti radova sadržanih u Zborniku su sledeći renomirani profesori sa ekonomskih fakulteta u Beogradu, Nišu i Subotici: prof. dr Jadranka Đurović-Todorović i prof. dr Srđan Marinković – I deo; prof. dr Milorad Ivanišević, prof. dr Vladimir Poznanić, prof. dr Jovan Krstić, prof. dr Ljilja Antić i prof. dr Ljiljana Dmitrović-Šaponja – II deo.

Redaktori ovog tematskog Zbornika radova su: prof. dr Dragana Marković i prof. dr Emilija Vuksanović – I deo; prof. dr Radoslav Stefanović i prof. dr Snežana Ljubisavljević – II deo.

REDAKTORI

SADRŽAJ

Deo prvi

ULOGA FINANSIJSKOG SEKTORA U PODSTICANJU PRIVREDNOG RASTA

Predgovor.....7

1. Prof. dr Emilija Vuksanović
Doc. dr Violeta Todorović
REGULATORNI SISTEMI BANKARSKOG
POSLOVANJA: MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA 9
2. Prof. dr Dragana Marković
Doc. dr Srđan Furtula
UPRAVLJANJE LIKVIDNOŠĆU
BANAKA U FUNKCIJI OBEZBEĐENJA
STABILNOSTI FINANSIJSKOG SISTEMA 39
3. Prof. dr Veroljub Dugalić
Dragan Stojković
ZNAČAJ BERZE ZA RAZVOJ
NACIONALNE EKONOMIJE 57
4. Doc. dr Srđan Đindić
ANALIZA STRUKTURA PENZIJSKIH
SISTEMA ZEMALJA OECD 69
5. Mr Nenad Janković
PROBLEMI KONKURENTNOSTI SRPSKOG IZVOZA..... 83
6. Stevan Luković
ANALIZA PORESKOG OPTEREĆENJA RADA
U ZEMLJAMA JUGOISTOČNE EVROPE 103

Deo drugi

OD KRIZE DO EKONOMSKOG RAZVOJA: FINANSIJSKO-RAČUNOVODSTVENI ASPEKTI (ASPEKTI RAČUNOVODSTVA I POSLOVNIH FINANSIJA)

- Predgovor 123
7. Prof. dr Radoslav Stefanović
Doc. dr Vladimir Obradović
MEĐUNARODNO FINANSIJSKO IZVEŠTAVANJE:
UZROCI, POSLEDICE I PREVAZILAŽENJE RAZLIKA 125
8. Prof. dr Predrag Stančić
Mr Milan Čupić
REALNE OPCIJE KAO INSTRUMENT
KREIRANJA VREDNOSTI 153
9. Prof. dr Dragan Stojanović
ISTRAŽIVANJE U OBLASTI PROCENJIVANJA I
ODLUČIVANJA KAO RAČUNOVODSTVENO
PITANJE – POJMOVNO ODREĐENJE KLJUČNIH
TERMINA, RAZLOZI I KONCEPTUALNI OKVIR 171
10. Prof. dr Snežana Ljubisavljević
PREVARE I „GOING CONCERN“ 183
11. Doc. dr Vesna Janjić
Mr Mirjana Todorović
Dejan Jovanović
KONCEPTI I SISTEMI INTEGRISANE
RAČUNOVODSTVENE PODRŠKE UPRAVLJANJU
TROŠKOVIMA U FAZI PROIZVODNJE 215
12. Doc. dr Jasmina Bogičević
SUŠTINA I ZNAČAJ IZUČAVANJA
MEĐUNARODNOG RAČUNOVODSTVA 239
13. Doc. dr Biljana Jovković
ULOGA INTERNE KONTROLE U
SPREČAVANJU LAŽNOG FINANSIJSKOG
IZVEŠTAVANJA I PREVARE U PREDUZEĆU 255
14. Mr Dragomir Dimitrijević
METODE MANIPULACIJA PRIHODIMA I
RASHODIMA U FINANSIJSKOM IZVEŠTAVANJU 281

DEO PRVI

ULOGA FINANSIJSKOG SEKTORA U PODSTICANJU PRIVREDNOG RASTA

14. Joe B. Hoyle, Thomas F. Schaefer and Timothy S. Doupnik (2007), *Advanced Accounting*, Eighth Edition, McGraw-Hill International Edition
15. Joseph J. Schultz Jr. and Thomas J. Lopez (2001), The impact of national influence on accounting estimates: Implications for international accounting standard-setters, *The International Journal of Accounting* (Vol. 36, Issue 3), pp. 271-290.
16. Luis Cabrera (2008), Widespread Acceptance of IFRS Continues: Is It Time for U.S. Companies to Prepare for the Transition?, *The CPA Journal* (Vol. 78, Issue 3, March), p. 36-37.
17. Mark E. Haskins, Kenneth R. Ferris and Thomas I. Selling (2000), *International Financial Reporting and Analysis: A Contextual Emphasis*, Second Edition, McGraw-Hill, International Editions.
18. Mary E. Barth (2008), Global Financial Reporting: Implications for U.S. Academics, *The Accounting Review* (Vol. 83, Issue 5), pp 1159-1179.
19. Oscar J. Holzmann and Tom Robinson (2004), FASB/GAAP – International Convergence, *The Journal of Corporate Accounting & Finance* (Vol. 15, Issue 5, July/August), pp. 87-90.
20. Paul De Lange and Bryan Howieson (2006), International accounting standards setting and U.S. exceptionalism, *Critical Perspectives on Accounting* (Vol. 17, Issue 8), pp. 1007-1032.
21. Peter Walton (2011), *An Executive Guide to IFRS: Content, Costs and Benefits to Business*, John Wiley & Sons, Ltd, Chichester.
22. PricewaterhouseCoopers (2007), *International Financial Reporting Standards: The right move for US business*, 10Minutes on IFRS, October, <http://www.pwc.com> (08.11.2007).
23. PricewaterhouseCoopers (2007), *ViewPoint: Convergence of IFRS and US GAAP*, April, <http://www.pwc.com> (22.05.2008).
24. Richard G. Schroeder, Myrtle W. Clark and Jack M. Cathey (2009), *Financial Accounting Theory and Analysis: Text and Cases*, Ninth Edition, John Wiley & Sons, Inc., Danvers.
25. Robert W. Rouse (2006), The Road Toward Convergence, *The Journal of Corporate Accounting & Finance* (Vol. 17, Issue 5, July/August), p. 95-97.
26. Shahrokh M. Saudagaran (2009), *International Accounting: A User Perspective*, Third Edition, CCH.
27. Sidney J. Gray (1988), Towards a Theory of Cultural Influence on the Development of Accounting Systems, *Abacus* (Vol. 24, Issue 1), pp. 1-15.
28. Stephen R. Goldberg and Joseph H. Godwin (1997), International Differences in Financial Reporting: What U.S. CFOs Need to Know, *The Journal of Corporate Accounting and Finance* (Vol. 8, Issue 2), pp. 93-102.
29. Timothy Doupnik and Hector Perera (2012), *International Accounting*, Third Edition, McGraw-Hill/Irwin.

Prof. dr Predrag Stančić*
Mr Milan Čupić**

REALNE OPCIJE KAO INSTRUMENT KREIRANJA VREDNOSTI

Uvod

Prva ozbiljna istraživanja problema realnih (upravljački) opcija inicirana su ekonomskom krizom u SAD tokom 1980-ih godina. U traganju za uzrocima krize, ekonomska nauka je pažljivo analizirala način upravljanja i vođenja američkih kompanija. Istraživanja su pokazala da je tadašnji menadžment u svom delovanju često bio kratkoročno orijentisan, a da kompanije nedovoljno ulažu u proizvodnju, znanje i istraživanje i razvoj. U pokušajima da se kriza prevaziđe, učinjeni su ozbiljni naponi na planu poboljšanja korporativnog upravljanja i redefinisanja modela za ocenu i rangiranje kapitalnih ulaganja, tradicionalno oslonjenih na metodologiju diskontovanog novčanog toka.

Trajnost kao bitna odrednica kapitalnog izdataka čini realnom mogućnost da se tokom vremena uslovi i pretpostavke na kojima je bazirana odluka o ulaganju mogu bitno izmeniti. Poslovna praksa realizovane projekte, koji zbog izmenjenih okolnosti ne odbacuju očekivane efekte, obično ne smatra definitivnom situacijom, već pokušava da naknadnim korekcijama projekta utiče na tokove očekivanih efekata i/ili na ekonomski vek trajanja projekta. Mogućnost da se neki parametri projekata, zbog izmenjenih uslova naknadno promene, označava se kao fleksibilnost projekta, koja suštinski predstavlja realnu opciju za menadžment da odgovori na promene u okruženju.

Bez obzira na to o kakvoj se korekciji radi (odlaganje, promena obima aktivnosti, odustajanje ili napuštanje projekta), realne opcije daju mogućnost da se inicijalno projektovani novčani tokovi od ulaganja transformišu radi povećanja efektivnosti projekta. Fleksibilnost menadžera transformiše rizike i neizvesnost u mogućnosti za stvaranje i povećanje vrednosti. Zato se često ističe da za fleksibilne menadžere povećanje neizvesnosti znači šansu za povećanje verovatnoće stvaranja vrednosti.

* Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, e-mail: pstancic@kg.ac.rs

** Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, e-mail: mcupic@kg.ac.rs

